

Obsah

Úvodní poznámky	13
K periodizaci	13
K dosavadnímu zpracování dějin státu a práva na území Slovenska a českých zemí	14
Část I. Vývoj státu a práva do roku 1848	17
Přechod od rodového ke státnímu uspořádání	21
Stát ve středověku a v prvních stoletích novověku – základní charakteristika	24
Právo ve středověku a v prvních stoletích novověku – základní charakteristika	26
1.1 Patrimoniální stát a právo v 9.–12. století	31
1.1.1 Velkomoravská říše	31
1.1.1.1 Nástin politického a státoprávního vývoje.....	31
1.1.1.2 Panovník a jeho orgány	32
1.1.1.3 Právo	33
1.1.1.3.1 Povaha právního řádu.....	33
1.1.1.3.2 Právní památky	33
1.1.2 Počátky uherského státu a práva	35
1.1.2.1 Vznik uherského státu a nástin jeho politického a právního vývoje	35
1.1.2.2 Panovník a jeho orgány	37
1.1.2.2.1 Postavení panovníka	37
1.1.2.2.2 Ústřední orgány uherského státu	38
1.1.2.3 Územní správa	39
1.1.2.3.1 Královské komitáty	39
1.1.2.3.2 Vesnické a městské orgány	40
1.1.2.4 Právo	40
1.1.2.4.1 Štěpánovy zákony	41
1.1.2.4.2 Ladislavovy zákony.....	41
1.1.2.4.3 Kolomanovy zákony.....	42
1.2 Krize patrimoniálního a formování stavovského státu (13.–14. století).....	42
1.2.1 Nástin politického a státoprávního vývoje	42
1.2.2 Panovník	44
1.2.3 Státní aparát.....	45
1.2.3.1 Vznik uherského stavovského sněmu	45
1.2.3.2 Ústřední orgány	46
1.2.3.2.1 Královská kancelář.....	46
1.2.3.2.2 Královská rada	47
1.2.3.3 Nejvyšší úřady.....	47
1.2.3.4 Územní správa	48
1.2.3.4.1 Šlechtické komitáty	48
1.2.3.4.2 Vznik měst a jejich správa.....	48

1.2.3.5	Soudy.....	50
1.2.3.5.1	Ústřední uherské soudy.....	50
1.2.3.5.2	Venkovské soudy	50
1.2.3.5.3	Městské soudy.....	51
1.2.3.5.4	Církevní soudy.....	52
1.2.3.6	Věrohodná (ověřovací) místa.....	52
1.2.3.7	Vojenská organizace	52
1.2.4	Právo	52
1.2.4.1	Prameny práva.....	52
1.2.4.2	Nejdůležitější právní památky.....	54
1.2.4.2.1	Zlatá bula Ondřeje II.....	54
1.2.4.2.2	Zákony z roku 1351	54
1.3	Stavovský stát a právo (konec 14. století až 1526).....	55
1.3.1	Nástin politického a státoprávního vývoje	55
1.3.1.1	Základní vývojové etapy	55
1.3.1.2	Svatoštěpánská koruna (Svatá koruna)	56
1.3.1.3	Příjmy státní pokladny.....	58
1.3.2	Organizace státního aparátu	58
1.3.2.1	Panovník	58
1.3.2.2	Uherský sněm.....	59
1.3.2.3	Ústřední úřady a zemští hodnostáři.....	60
1.3.2.4	Komitátní správa	61
1.3.2.5	Soustava soudů	62
1.3.2.5.1	Kuriální soudy a soudy nejvyšších zemských hodnostářů	62
1.3.2.5.2	Venkovské soudy.....	64
1.3.2.5.3	Městské soudy.....	64
1.3.2.5.4	Církevní soudy.....	64
1.3.2.6	Věrohodná (ověřovací) místa.....	64
1.3.2.7	Vojenská organizace	65
1.3.3	Právo	66
1.3.3.1	Hlavní oblasti uherského práva.....	66
1.3.3.1.1	Šlechtické (zemské) právo	66
1.3.3.1.2	Kanonické právo	67
1.3.3.1.3	Městská práva	67
1.3.3.1.4	Horní právo	67
1.3.3.1.5	Selské právo	67
1.3.3.2	Prameny práva a právní památky	68
1.3.3.2.1	Prameny práva	68
1.3.3.2.2	Snaha o kodifikaci uherského práva	71
1.3.3.2.3	Právní knihy.....	75

1.4	Stát a právo za absolutismu (1526–1848).....	76
1.4.1	Nástin politického a státoprávního vývoje	76
1.4.2	Státoprávní postavení Uherského království v habsburské monarchii	77
1.4.2.1	Uherské státní právo (uherská stavovská ústava)	77
1.4.2.2	Obrana uherské stavovské ústavy ve šlechtických povstáních.....	78
1.4.2.3	Pragmatická sankce	80
1.4.2.4	Postavení Uher v době osvícenského absolutismu	81
1.4.2.5	Postavení Uher na konci 18. a v první polovině 19. století	81
1.4.2.6	Postavení Sedmíhradska a Chorvatska	83
1.4.3	Státní mechanismus	84
1.4.3.1	Panovník.....	84
1.4.3.2	Uherský sněm.....	85
1.4.3.3	Povaha správního aparátu.....	87
1.4.3.4	Orgány společné pro celou monarchii	88
1.4.3.5	Uherští zemští hodnostáři.....	89
1.4.3.6	Ústřední uherské orgány.....	89
1.4.3.7	Územní a místní správa	91
1.4.3.7.1	Komitátní správa.....	91
1.4.3.7.2	Území se zvláštním režimem	93
1.4.3.7.3	Města	93
1.4.3.7.4	Obce	94
1.4.3.8	Soudnictví	95
1.4.3.8.1	Ústřední soudy a soudní reforma z roku 1723	95
1.4.3.8.2	Další uherské soudy.....	96
1.4.3.9	Věřohodná (ověřovací) místa.....	97
1.4.4	Právo	98
1.4.4.1	Prameny práva.....	98
1.4.4.2	Úloha soudní praxe.....	100
1.4.4.3	Corpus iuris Hungarici.....	100
1.4.4.4	Teoretické právní práce	101
1.4.4.5	Nejvýznamnější právní památky	101
1.4.4.5.1	Pokusy o přepracování Tripartita	101
1.4.4.5.2	Maxmiliánův horní zákoník.....	102
1.4.4.5.3	Úprava tavernikálního procesního práva	102
1.4.4.5.4	Obchodněprávní předpisy z první poloviny 19. století	102
1.4.4.5.5	Změny trestního práva v první polovině 19. století	103
1.5	Vybrané instituty uherského středověkého a raně novověkého práva.....	104
1.5.1	Obecná část	104
1.5.1.1	Subjekty práv (osoby)	104
1.5.1.1.1	Právní způsobilost fyzických osob.....	105
1.5.1.1.2	Právní způsobilost právnických osob	107
1.5.1.2	Objekty práv	109

1.5.1.3	Právní skutečnosti	111
1.5.1.3.1	Právní úkony	111
1.5.1.3.2	Protiprávní úkony	112
1.5.1.3.3	Plynutí času	113
1.5.2	Zvláštní část	114
1.5.2.1	Rodinné právo	114
1.5.2.1.1	Rodinný nedíl	114
1.5.2.1.2	Příbuzenství a švagrovství	115
1.5.2.1.3	Manželské právo	116
1.5.2.2	Věcná práva	117
1.5.2.2.1	Vlastnictví a jeho jednotlivé formy	117
1.5.2.2.2	Věcná práva k cizím věcem	126
1.5.2.2.3	Zástavní právo	126
1.5.2.3	Dědické právo	127
1.5.2.3.1	Dědění potomků	128
1.5.2.3.2	Dědění předků	128
1.5.2.3.3	Dědění pobočných příbuzných	129
1.5.2.3.4	Dědění manželů	129
1.5.2.4	Obligační právo	129
1.5.2.4.1	Historický vývoj	129
1.5.2.4.2	Důvody vzniku obligace	130
1.5.2.4.3	Typy obligací	130
1.5.2.4.4	Předmět obligace	131
1.5.2.4.5	Změna obligace	132
1.5.2.4.6	Zánik obligace	132
1.5.2.4.7	Zajištění obligací osobním ručením	134
1.5.2.5	Trestní právo	135
1.5.2.5.1	Počátky trestního práva	135
1.5.2.5.2	Trestní právo v době 12. až 18. století	137
1.5.2.6	Procesní právo	138
1.5.2.6.1	Soudní řízení v nejstarší době	138
1.5.2.6.2	Charakteristické rysy soudního řízení za stavovské monarchie a v počátcích absolutismu	139
1.5.2.7	Trestní řízení	140
Část 2. Vývoj státu a práva v letech 1848–1918		143
2.1	Základní etapy ve vývoji uherské části habsburské monarchie v letech 1848–1918	145
2.1.1	Revoluce 1848–1849	145
2.1.1.1	Předpoklady revoluce 1848–1849	145
2.1.1.2	Cíle maďarské a slovenské politické opozice před revolucí	145
2.1.1.3	Uherský stavovský sněm 1847–1848 a bratislavská březnová ústava	146
2.1.1.4	Občanská práva a svobody	147
2.1.1.5	Konflikt s vídeňským dvorem	148

2.1.1.6	Stadionova (březnová) ústava z roku 1849	150
2.1.1.7	Vyhlášení nezávislosti Uher	150
2.1.1.8	Politické programy národních hnutí v letech 1848–1849	151
2.1.2	Bachovský absolutismus (1849–1860).....	156
2.1.2.1	Nastolení a charakteristika absolutismu	156
2.1.2.2	Uhry za bachovského absolutismu.....	157
2.1.2.3	Slovenské národní hnutí.....	157
2.1.3	Období ústavního provizoria (1860–1867).....	158
2.1.3.1	Rozmnožená říšská rada a Říjnový diplom	158
2.1.3.2	Schmerlingova (únorová) ústava z roku 1861.....	159
2.1.3.3	Politický program slovenského národního hnutí po roce 1860.....	160
2.1.3.4	Rakousko-uherský dualismus (1867–1918).....	161
2.1.3.4.1	Cesta k rakousko-uherskému vyrovnání.....	161
2.1.3.4.2	Právní zakotvení dualismu	163
2.1.3.4.3	Uherská ústava a vnitřní uspořádání Zalitavska	164
2.1.3.4.4	Maďarská národnostní a školská politika	165
2.1.3.4.5	Slovenský politický život	166
2.1.3.4.6	Uhersko-chorvatské vyrovnání.....	167
2.2	Uherský státní mechanismus	169
2.2.1	Hlava státu	169
2.2.2	Další společné orgány	171
2.2.3	Uherský parlament	172
2.2.4	Uherská vláda (odpovědné ministerstvo)	175
2.2.5	Nejvyšší účetní a kontrolní dvůr	176
2.2.6	Organizace územní správy a samosprávy	177
2.2.7	Obecní samospráva.....	181
2.2.8	Soudní organizace, prokuratura, advokacie a notářství	182
2.3	Právo v letech 1848–1918.....	184
2.3.1	Vývoj pramenů práva v letech 1848–1918	184
2.3.1.1	Výkon zákonodárné pravomoci v revoluci let 1848–1849	184
2.3.1.2	Právo v době Bachovského absolutismu	186
2.3.1.3	Judexkuriální konference.....	186
2.3.1.4	Právo po rakousko-uherském vyrovnání.....	187
2.3.1.5	Válečná právotvorba	189
2.3.2	Úprava jednotlivých právních odvětví	190
2.3.2.1	Občanské právo hmotné	190
2.3.2.2	Obchodní, námořní, směnečné a autorské právo	193
2.3.2.3	Horní právo	194
2.3.2.4	Živnostenské právo a pracovní zákonodárství.....	195
2.3.2.5	Občanské právo procesní.....	196
2.3.2.6	Trestní právo hmotné.....	197
2.3.2.7	Trestní řízení	198

Část 3. Vývoj státu a práva v letech 1918–1992.....	201
3.1 Československá republika 1918–1938	206
3.1.1 Vznik československého státu	206
3.1.1.1 První světová válka a politická situace na Slovensku	206
3.1.1.2 První protirakousko-uherské projevy v zahraničí	206
3.1.1.3 Formování zahraničního odboje	207
3.1.1.4 Protiuherské hnutí na Slovensku na sklonku války	207
3.1.1.5 Závěrečná etapa zahraničního odboje	208
3.1.1.6 Vyvrcholení národně osvobozovacího boje	210
3.1.1.7 Vyhlášení československé samostatnosti	210
3.1.1.8 Receptce právního řádu a veřejné správy	211
3.1.2 Začlenění Slovenska do Československa	212
3.1.2.1 Maďarské aktivity na Slovensku	212
3.1.2.2 Skalická vláda	213
3.1.2.3 Ustavování slovenských národních rad	214
3.1.2.4 Zákon č. 64/1918 Sb. a Ministerstvo pro správu Slovenska	216
3.1.2.5 Nařízení o županech	217
3.1.2.6 Zrušení národních rad	219
3.1.2.7 Slovenská republika rad	220
3.1.2.8 Diferenciace ve slovenské politické reprezentaci	222
3.1.3 Ústavní vývoj první Československé republiky	223
3.1.3.1 Zákon o zřízení samostatného československého státu	223
3.1.3.2 Prozatímní ústava	224
3.1.3.3 Ústavní listina z roku 1920	225
3.1.3.3.1 Příprava ústavy z roku 1920	225
3.1.3.3.2 Ústavní zákon č. 121/1920 Sb.	226
3.1.4 Státní mechanismus první ČSR	228
3.1.4.1 Národní shromáždění	228
3.1.4.1.1 Revoluční národní shromáždění	228
3.1.4.1.2 Národní shromáždění podle ústavy z roku 1920	230
3.1.4.2 Prezident republiky	234
3.1.4.2.1 Prezident republiky podle prozatímní ústavy z roku 1918	234
3.1.4.2.2 Prezident republiky podle ústavy z roku 1920	235
3.1.4.3 Vláda	237
3.1.4.3.1 Vláda podle prozatímní ústavy z roku 1918	237
3.1.4.3.2 Vláda podle ústavy z roku 1920	237
3.1.4.4 Ústřední správa	239
3.1.4.4.1 Ministerstva	239
3.1.4.4.2 Nejvyšší účetní kontrolní úřad	240
3.1.4.4.3 Další ústřední úřady	240
3.1.4.5 Územní správa	241
3.1.4.5.1 Přijetí zákona o organizaci župních a okresních úřadů	241
3.1.4.5.2 Vývoj územní správy na Slovensku v letech 1920–1923	244

3.1.4.5.3	Zavedení župního zákona na Slovensku	249
3.1.4.5.4	Reforma územní správy v roce 1927	253
3.1.4.5.5	Organizace obecní samosprávy	256
3.1.4.6	Organizace soudnictví	256
3.1.4.7	Státní zastupitelství	258
3.1.4.8	Policie, četnictvo a armáda	259
3.1.5	Vývoj volebního práva	260
3.1.6	Zahraniční politika	263
3.1.7	Právo	267
3.1.7.1	Prameny práva	267
3.1.7.2	Právo tvorba ministra s plnou mocí pro správu Slovenska	268
3.1.7.3	Trestní právo	268
3.1.7.4	Občanské právo	271
3.1.7.5	Obchodní, směnečné a živnostenské právo	273
3.1.7.6	Zásahy do sociální a pracovněprávní oblasti	274
3.1.7.7	Zásahy do ekonomiky a vlastnických poměrů	276
3.2	Druhá Československá republika (1938–1939)	281
3.2.1	Mnichovská dohoda a její bezprostřední důsledky	281
3.2.2	Vznik autonomních vlád na Slovensku a Podkarpatské Rusi	284
3.2.3	Ústavní zákony o autonomii Slovenska a Podkarpatské Rusi	285
3.2.4	Další změny v pomnichovském Česko-Slovensku	288
3.2.5	Rozbití česko-slovenského státu	289
3.3	První Slovenská republika	291
3.3.1	Zákon o samostatném slovenském státu	291
3.3.2	Postavení Slovenské republiky	291
3.3.3	Ústava Slovenského státu	292
3.3.4	Státní mechanismus	293
3.3.4.1	Systém nejvyšších státních orgánů	293
3.3.4.2	HŠLS v organizaci Slovenské republiky	296
3.3.4.3	Stavovská organizace	297
3.3.4.4	Územní správa	297
3.3.4.5	Soudnictví a státní zastupitelství	298
3.3.4.6	Policie a četnictvo	299
3.3.5	Povinnosti a práva občanů	299
3.3.6	Právní řád	300
3.4	Státoprávní předpoklady obnovy československého státu	303
3.4.1	Zahraniční odboj v letech 1939–1945	303
3.4.1.1	Formování zahraničního odboje	303
3.4.1.2	Slovenští činitelé a slovenská otázka	304
3.4.1.3	Prozatímní státní zřízení v Londýně	305
3.4.1.4	Dekretální pravomoc prezidenta republiky	307
3.4.1.5	Příprava poválečného uspořádání	307
3.4.1.6	Národní výbory a Prozatímní národní shromáždění	309

3.4.2	Slovenské národní povstání	313
3.4.2.1	Vznik Slovenské národní rady.....	313
3.4.2.2	Vypuknutí povstání a nařízení SNR č. 1/1944 Sb. nař. SNR.....	315
3.4.2.3	Kontinuita v pojetí Slovenské národní rady.....	315
3.4.2.4	Povstalecké orgány a stranický systém.....	317
3.4.2.5	Právo.....	319
3.5	Československá republika v letech 1945–1948	322
3.5.1	Košický vládní program a Slovensko	322
3.5.2	První a druhá pražská dohoda.....	323
3.5.3	Prozatímní národní shromáždění.....	324
3.5.4	Volby do Ústavodárného národního shromáždění	325
3.5.5	Třetí pražská dohoda	327
3.5.6	Národní výbory	328
3.5.7	Soudnictví.....	331
3.5.8	Právo v poválečném období.....	333
3.6	Československá republika v letech 1948–1992	337
3.6.1	Ústavní vývoj	337
3.6.1.1	Ústava z roku 1948.....	337
3.6.1.2	Novelizace ústavy v roce 1956	342
3.6.1.3	Ústava z roku 1960.....	343
3.6.1.4	Federalizace republiky	347
3.6.2	Státní správa v socialistickém Československu	350
3.6.2.1	Národní výbory v letech 1948–1954	350
3.6.2.2	Národní výbory v letech 1954–1960	352
3.6.2.3	Národní výbory v letech 1960–1967	354
3.6.2.4	Národní výbory v letech 1967–1990	356
3.6.3	Soudnictví.....	359
3.6.3.1	Organizace soudnictví v padesátých letech	359
3.6.3.2	Soudnictví v šedesátých až osmdesátých letech	366
3.6.3.3	Změny v organizaci soudnictví po listopadu 1989.....	374
3.6.4	Veřejná žaloba	375
3.6.4.1	Vývoj právní úpravy organizace prokuratury	375
3.6.4.2	Postavení prokuratury v socialistickém Československu	378
3.6.4.3	Spory o koncepci prokuratury po roce 1989.....	380
3.6.5	Bezpečnostní složky	381
3.6.6	Advokacie.....	382
3.6.6.1	Advokacie v letech 1948–1963.....	382
3.6.6.2	Advokacie v letech 1963–1975.....	383
3.6.6.3	Advokacie v letech 1975–1992.....	384
3.6.7	Notářství.....	385
3.6.7.1	Notářství v padesátých letech.....	385
3.6.7.2	Notářství v letech 1963–1992.....	386

3.6.8	Právo	387
3.6.8.1	Právníká dvouletka a rekodifikace z první poloviny šedesátých let.....	387
3.6.8.2	Právotvorná činnost slovenských orgánů.....	388
3.6.8.2.1	Vymezení a výsledky zákonodárné činnosti Slovenské národní rady do roku 1960	388
3.6.8.2.2	Vymezení a výsledky zákonodárné činnosti Slovenské národní rady do roku 1968	393
3.6.8.2.3	Vymezení a výsledky zákonodárné činnosti Slovenské národní rady do roku 1992	396
3.6.8.3	Vývoj občanského práva	400
3.6.8.3.1	Občanský zákoník z roku 1950.....	400
3.6.8.3.2	Předpisy doplňující občanský zákoník	402
3.6.8.3.3	Občanský soudní řád z roku 1950.....	403
3.6.8.3.4	Kodifikace z let 1963–1964	403
3.6.8.3.5	Občanský zákoník z roku 1964 a na něj navazující předpisy.....	403
3.6.8.3.6	Polistopadové změny občanského práva hmotného.....	405
3.6.8.3.7	Občanský soudní řád z roku 1963.....	406
3.6.8.4	Obchodní právo a hospodářské právo.....	407
3.6.8.5	Pracovní právo	408
3.6.8.6	Trestní právo	410
3.6.8.6.1	Zákon na ochranu lidové demokratické republiky.....	410
3.6.8.6.2	Trestní zákon z roku 1950	411
3.6.8.6.3	Trestní řád z roku 1950.....	412
3.6.8.6.4	Kodifikace trestního práva správního	413
3.6.8.6.5	Kodifikace trestního řízení správního.....	414
3.6.8.6.6	Novelizace trestního práva správního v letech 1953 a 1957...	415
3.6.8.6.7	Odraz politického uvolnění v úpravě trestního práva	416
3.6.8.6.8	Kodifikace trestního práva z roku 1961	416
3.6.8.6.9	Provinění a za ně ukládaná opatření.....	417
3.6.8.6.10	Přestupkový zákon	417
3.6.8.6.11	Změna trestní politiky v polovině šedesátých let a její důsledky	418
3.6.8.6.12	Zákon o přečinech	419
3.6.8.6.13	Polistopadové změny trestního práva	420
Literatura	421
Odborné časopisy.....		427
Jmenný rejstřík.....		428
Místopisný rejstřík		433
Věcný rejstřík		437